

VUKODAV

ZNAMENJE PUTA

Marija Semjonova

Prevela s ruskog
Ružica Rosić-Thalman

Pesme prepevala
Sava Rosić

■ Laguna ■

Naslov originala

Мария Семёнова

Волкодав

Знамение пути

Copyright © М. Семёнова, 2003

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

AUTOR OD SRCA ZAHVALJUJE

Vladimiru Tagiroviču Tagirovu,
Pavlu Vjačeslavoviču Molitvinu,
Iрини Sergejevnoj Kostinoj,
Aleksandru Sergejeviču Rasovskom,
Adeli Levtovnoj Gevorkjan,
Nataliji Vasiljevnoj Gerasimenko,
Igoru Aleksandroviču Suhačovu,
Aleksandru Grigorjeviču Tanenju,
Nataliji Aleksandrovnjoj Ožigovoj
Sergeju Aleksandroviču Romanjugi,
Ramilu Raviljeviču Bikinejevu,
Olegu Nikolajeviču Melentjevu,
Leonu Leonoviču Abramovu
– za dragocena obaveštenja i savete,

Hokanu Norelijusu (Švedska) i
Dmitriju Olegoviču Furmanskom
– za računarsku podršku,

a isto tako
izdavačkom preduzeću *Azbuka*
– za razumevanje i strpljenje u teškim životnim okolnostima.

*U nisko nebo zijaju duplje
Ulica pustih, dvorišta tuđih.
Prevrće vihor stranice bludnje –
Sećanja razna redom ti sruči.*

*Kucne li čas svih rokova znanih,
Odneti nećeš na put sa sobom
Požuhle retke pisama davnih
Puteva starih svezane florom.*

*Nekako posta hladno na svetu...
Zbacuje privid tvar svaka kobno:
Osmeha nestade na portretu –
Iskrivi usne cerenje zlobno.*

*Nekad si pak – od kraja daleko –
Mislio: bićeš večito voljen...
Zameće trag prašinom poleglom
Vremena vetar – ni od kog gonjen.*

I. IŠČEKIVANJE

Ugasio se požar smiraja i jarka svetlost punog meseca oblila je šumu zelenkastim, mrtvačkim srebrom. Hladni sjaj noćnog svetlila preobratio je topli bakarni preliv borova u žeženi čelik starinskih sečiva. Vladala je tišina, samo je u daljini jedva čujno žuborio rečni sprud. To je Zvor, mlađi sin velike Svetlinje, hitao ka majci i na svom putu podlokavao zemlju, ostavljajući za sobom golo kamenje.

Krilata senka promakla je između zemlje i meseca. Nečujni obris skliznuo je preko grana, preko baršunaste šumske trave... preko leđa velike sive zveri koja je grabila šumom. Zver je ličila na vuka i bila s njim u bliskom srodstvu, ali rođacima to nije smetalo da se međusobno ljuto mrze. Šumom je jurio krupni mužjak čuvene venske rase. Čutljiv, širokih grudi, mišićav – sušta smrt kada stvar dođe do kandži i očnjaka.

Borove šume prostirale su se po bregovima kroz čije udoline je vijugala utabana staza kojom su žitelji obližnjeg sela išli susedima u goste. Protezala se uglavnom ravnicom. Ta ko će se verati uz vrletno brdo ako može da ga zaobiđe!

Pas je povremeno jurio stazom, a katkad pravo kroz gustiš borovnice i vresa. To nije bio njegov zavičaj, ali on je pouzdano hitao napred zato što je znao kuda vodi njegov put. Srebrnasto krzno presijavalo se i svetlucalo na mesečini. Gustu grivu na vratu razdvajala je široka ogrlica. Znak kojim ljudi od davnina obeležavaju svoje životinje, odvajajući ih tako od sveta divljine. Sama po sebi ogrlica nije bila

ništa naročito. Ne beše ispletana od zlatnih niti, niti ukrašena srebrnim reljefnim pločicama. Jednostavno – pohabana koža u dva sloja spojena nasmoljenim koncem. Svojevremeno su na njoj ostavile trag nečije kandže i zubi, video se i duboki zarez od noža...

Na jasnoj mesečini caklila se jedino velika kristalna perla, čvrsto prišivena za debelu kožu.

Pas se zaustavio na vrhu brega. Zatim je seo.

Južna padina tog brda nekada davno, pre mnogo ljudskih naraštaja, razmekšala se od dugotrajnih kiša i cela skliznula dole, ogolivši kamenu stenu. Naravno da je u okolini bilo poprilično sličnih stena, ali ova kamena litica prevazilazila je sve ostale. Sa severa se nadnosila nad omanju udolinu između bregova, štiteći je od oštih vetrova. Dole, kraj granitnog podnožja, proticao je Beli potok – sin silnog Zvora, žustro Svetlinjino unučje. U nekoj drugoj zemlji, koju su Bogovi manje blagoslovili rekama i jezerima, Beli bi se mogao smatrati rečicom srednje veličine. A ovde se obilni i duboki tok, desetak koraka širok, računao kao potok.

Na brdima su se u proleće topili snežni nanosi koji su odraslom čoveku sezali do vrata. Sva ta voda oticala je u potok i on se izliva. Podizao se do poprilične visine – izbe su se nalazile na pristojnoj udaljenosti od njegovih obala, tamo gde prisustvo ognja u peći nije moglo uvrediti Vodenjaka koji živi u potoku. Kraj same vode stajala je jedino kovačnica, pa i ona na uzvišici iznad naročito za nju podignute brane. Ta svima je znano da kovač s Vodenjakom ima poseban zavet. Drugi, ništa manje poštovani zavet, zahteva da se kovačnica podiže van ljudskog naselja. To je zato jer kovač tvori Tajnu i besedi s Nebom, a svaku stvar koja zahteva tako veliku sabranost duha bolje je činiti u osami. U selu gde su živeli Pegavi Jeleni kovačnica beše valjano podignuta. Možda bi neko sklon cepidlačenju rekao da su je mogli smestiti i podalje. Kraj močvare iza šume, recimo. Ali dobromeran čovek bi mu onda mogao skrenuti pažnju na potok: kovačnica se nalazila na drugoj obali. Odnosno, kako se oduvek verovalo, gotovo u drugom svetu, jer svi znaju da su svetovi prvobitno razdvojeni rečnim tokovima.

A onaj ko dobro zapaža smesta bi uočio da su sama kovačnica i brana kraj nje tek nedavno podignute i još sasvim nove. Stajale su tu možda najviše godinu dana. Proleće, leto, jesen, zimu obilatlu snegom... i još polovinu proleća.

Taj koji ju je podigao i koji je sada unutra radio veoma je želeo da se dopadne Pegavim Jelenima. To se i očekuje od mladoženje koji je prispeo da, po venskom običaju, zaište perlu od devojke.

Bez obzira na pozno doba, nad krovom kovačnice izvijao se dim. Iznutra je dopirala lupa čekića, a izoštreni pseći njuh lovio je mirise vatre i gvožđa.

Noću trgovac ne sme prodavati i kupovati, noću ni sudija ne donosi presude. Oni svoj posao smeju obavljati samo danju, pod nadzorom pravednog Oka Bogova. Kovač je iznad trgovca i iznad sudije. Ma kada radio za svojim nakovnjem, uvek je na korist...

Pas je nepomično sedeo na rubu litice i osmatrao selo. Iz šume je poput crne bezoblične munje izleteo veliki leteći miš. Tako krupni šišmiši veličine goluba živeli su mnogo južnije, u ovim šumama nije ih bilo. Ovdašnji rođaci bili su daleko manji i slabiji i ne beše naročito uzbudljivo zametati kavgu ili igrati se s njima. Noćni letač dotače krilom pseće uši, čutke oblete zver koja je sedela i smesti se na borovu granu iznad njene glave. Mesec je jarko svetleo i beše vidno da se crno krzno na Miševim grudima i zatiljku ne samo plavičasto preliva metalnim odsjajem, nego i gustim srebrom. Pećinski miševi iz Dijamantskih gora u svakom slučaju žive veoma dugo. Kudikamo duže od robijaša koji tamo rade u rudnicima. Krilati lovac bio je daleko od staračke oronulosti. Očnjaci mu još nisu počeli tupeti, kako to već biva kod staraca. Novi ukras značio je samo punu zrelost.

Pas je netremice osmatrao selo.

Krovovi kuća behu nisko nabijeni, prekriveni zemljom, obrasli travom i cvećem. Jedino su se kraj slemena žarili svetli otvori dimnjaka.

Na jednoj izbi otvoriše se vrata. Pas se trže, ispruži glavu, čupavi rep nesigurno se pomače u travi... U svetlom pravougaoniku vrata pojavi se devojački obris. Devojka izađe i vrata se zalupiše za njom. Tihi noćni vazduh dobro je prenosio zvuke. Devojče, tek stupilo u svoje sedamnaesto proleće, prođe pokraj zida dugačke zajedničke kuće i uputi se stazicom ka potoku. U ruci je nosila pletenu korpu prekrivenu vezenim ubrusom. Nosila je večeru kovaču koji je omrkao nad poslom.

Pas na vrhu litice leže i spusti glavu na prednje šape. Uzdahnu...

Čim se devojka pojavila, iz šume na drugoj obali potoka izađoše jeleni. Rogati predvodnik s drugaricama i potomstvom. Ovdašnji jeleni od pamtiveka su s ljudima živeli u međusobnom poverenju i ljubavi. Isto tako su žutogruđe ptičice bez straha sletale na dlan Venima iz roda Senice, a decu iz roda Zmije nikada nije ujela nijedna otrovnica – čak ni kada bi ih mališani nesmotreno hvatali za rep.

Devojka pređe potok preko brižljivo odabranog kamenja položenog u korito – širokog, pljosnatog i hrapavog, da noga ne sklizne sa mokre ploče. Naravno, jeleni su je odavno primetili i prepoznali. Dobro su poznavali svakog žitelja sela. Seljani behu njihovi prijatelji. I više nego prijatelji. Krvni srodnici. Životinju ne možeš obmanuti u pogledu krvnog srodstva, ona na strelomet oseća ko je pravi a ko nije. Pre mnogo leta i zima, pre mnogo pokolenja, buduća Pramajka ljudskog plemena bežala je od strahovite poplave koja je nadirala ka šumi. I loše bi prošla, jer je povredila nogu i nije mogla brzo da trči, da se odnekud nije stvorio Jelen lepota, uzeo ženu na svoja snažna leđa i u punom trku odneo je na sigurno. A kada je sve prošlo, kako to obično biva, udario je o zemlju i pretvorio se u mladog, stasitog muškarca... I tako je začet rod. Ljudi su se toga sećali. Jeleni takođe.

Pas vide kako se dve mlade košute odvajaju od stada i prve trče u susret, radosno, bez ikakvog straha. Svoju ljudsku sestricu sačekale su kraj prelaza. Devojka u dugačkoj venskoj košulji i crveno-plavoj ponjevi s upletenim belim nitima siđe sa poslednjeg kamena na obalu. Pas začu njen smeh. Košute su joj nosevima golicale ruke kojima im je milovala znatiželjne njuškice. Pozdravivši se, šumske devojke obratiše pažnju na korpu. Starije, dostojanstvene ženke i ponositi predvodnik odmah su to primetili i, zaboravivši na gordost, takođe se pridružiše.

Svaki rođak u pegavoj bundici dobio je po dobar komad osoljenog hleba. Pas je gledao sa brega kako se jeleni slave znajući da je hleb za večeru, koji je ostao u korpi, ispečen u sasvim drugoj peći. Ne u onoj u kojoj se pekao hleb za jelene i njihove rođake Vene. To beše zato što mladi kovač, koji je zvonko udarao čekićem po nakovnju, nije bio rođak već gost. I to takav da nikako nije bilo moguće ugostiti ga za svojim stolom, kao rođaka.

Veni su poštovali jedan čudan običaj: ako si s nekim zajedno jeo, ne možeš ga uzeti za muža. A budući da je momak iz roda Štiglica

došao ovamo u nameri da postane mladoženja... Mladoženja milog Jelenčeta...

Sa strmine pas je netremice zurio u kovačnicu.

Do njegovih načuljenih ušiju dopirali su daleki odjeci dva ljudska glasa. Nije mogao razabrati reči, ali to nije ni bilo potrebno. Momak i devojka su prijateljski ćaskali, nečemu se smejali...

Miš slete sa grane i smesti se na kamen pokraj pseće glave. Ovaj mu uputi brz pogled i nastavi da gleda.

Nije imao potrebe da silazi i osluškuje pokraj vrata. Ionako je znao šta se dešava u kovačnici. Svojim očima je mnogo puta video... na drugom mestu, u drugo vreme... u drugom životu.

Unutra je, na pomno oribanom stolu zastrtom svečano urešenim stolnjakom, stajala glinena zdela s čisto olizanom kašikom. Onoga ko je došao kao mladoženja, pa još ako je kovač, izvrsno hrane, tako da ni trunčica ne ostaje nepojedena: staviće je u usta pa makar pukao. A na ubrusu neće ostaviti niti jednu mrvicu hleba. Greh je to, mrviti hleb i mrvicu bacati. Mladi ženik ne sme sebi dozvoliti tako nešto. Oteraće ga. I do starosti neće moći da spere tu sramotu.*

Momak i cura sede na klupi kraj zida, pred njima gori svetiljka, žeravica cvrči padajući u koritance s vodom. Biće da je ta svetiljka ona ista koju je momak danas završio. S domišljato izvijenim, zaoštrenim donjim krajem gde se umeće luč. Ljudi koji ne haju za lepotu jednostavno zaseku u tu svrhu metal: drži lučinu – i šta ćeš više! Ali mladi kovač se, prirodno, veoma potrudio oko svoje svetiljke. Na njoj se okrešina luči udevala u žive cvetne latice, među povijene tučkove prašnika. A i cvetić ne beše bilo koji već upravo onaj koji se rascvetao ispred kovačnice, pokraj praga. Rascvetao i dopao Jelenčetu. A svaka latica i listić pažljivo su obrađeni rašpom. Štaviše, još je i leptir odozgo sleteo, kuša slatki sok...

Postojala je takva svetiljka u nekom drugom životu, na drugom mestu i u drugom vremenu. Daleko odavde, davno...

Devojka se divi izvanrednoj svetiljci a momak devojci. Zar je važno ako se za buduću nevestu ne može reći da je baš zanosno lepa, usne joj

* Svečano urešen – istkan na starinski način, s reljefnim šarama koje se obrađuju prepletom niti. (Prim. aut.)

nisu poput višanja već sasvim obične, a kosa nije onako bujna kako zna biti kod nekih devojaka. Da je čeznuo za blistavom lepotom njegova kovačnica bi sada stajala na nekom drugom mestu. U drugom rodu. Ali nije. Ovde je podignuta.

Učtivi momak ne lovi žuljevitim šakama devojčine ruke, ne pokušava da joj usnama dotakne usne. Možda mu junačko srce gori u grudima, možda ga vuče – pa šta? On pristojno sedi, priželjkujući u sebi da se čvrsti krov kovačnice iznenada provali, da se dobri zidovi razlete na sve strane... kako bi mogao da zgrabi Jelenče, stisne je uz široke grudi i na rukama spase od pogibelji. Ali krov se ne provaljuje, zidovi se ne ruše. Pribravši se, kovač pokazuje devojci crvenu opekotinu na zapešću. Jelenče nije od juče, vidala je ona i gore stvari. Šta je to opekotina veličine nokta? I to na zapešću koje je šire od oba njena zajedno... Ali devojka zbog nečega uzdiše, uzima njegovu ruku da bolje pogleda. Zabrinuto pita da li je ranu poškopio kiselim mlekom. Poškopio je, odgovora momak. Samo ne kiselim mlekom. I oboje se kikoću.

Zatim su se vrata kovačnice ponovo otvorila i oni izadoše. Pas vide kako stižu do prelaza preko potoka i momak uzima devojku za ruku. Tako i treba. Pa neka ona prelazi tamo-amo po sto puta na dan i nikada se ne oklizne! Neka je kada on nije tu. Ali s njim – samo ovako, jer tako je bezbednije.

Mladi kovač doprati Jelenče do trema majčine izbe. Sam je pošao ka zajedničkoj kući, gde uvek noćivaju gosti. Devojka je stajala na tremu, nejasno se belasajući u mesečevoj senci. Kada je momak otišao nije odmah ušla. Stajala je još neko vreme posmatrajući jelene kako pasu s druge strane potoka... Pas na brdu polako se priđiže. Kada Jelenče ode i njemu je vreme.

Zaista, ona se maši rukom za kvaku... i naglo se okrete. Pogleda pravo ka brdu, ka ravni vrh kamene litice.

Kristalna perla prišivena za pseći okovratnik svojim čisto brušenim plohamo iznenada odbi zrak mesečine i zablesnu je. Trajalo je to samo trenutak.

Vodeni tokovi zaista razdeljuju svetove. Ne uvek, naravno. Iza potoka koji i kokoška može preleteti ne mora uvek počinjati novi svet. Ali

svako može videti da na DRUGOJ obali ni šumsko drveće ne izgleda baš sasvim isto kao na OVOJ. Ni ptice, ni zveri. Da se i ne govori o ljudima koji tamo žive. Ne mora to obavezno biti drugi svet. Jednostavno, malčice je ali ipak DRUGAČIJI...

Pas je dugo jurio kraj potoka, tražeći samo njemu znano mesto. Posle nekog vremena stigao je do vodopada: voda se prelivala preko kamenog ruba i obrušavala sa visine tri ljudska rasta, razbijajući se o stenje u podnožju. Odatle je dopirao ravnomeran, prigušen huk i podizali se oblaci vodene prašine. Tu su ljudi iz roda Pegavih Jelena dolazili da love losose čija se krljušt presijavala među vodenim kapljicama poput duge. Tu je pas skrenuo prema potoku i iz zaleta ga preskočio. Pravo kroz maglu koja se kovitlala nad vodenom površinom. Miš ga je sustigao i u letu mu se zakačio za gustu dlaku na vratu.

Ukoliko bi neko nabasao na pseće tragove kraj sela i od pusta vremena rešio da ih ispita, stigao bi samo do tog mesta. Trag je tu počinjao, vodio do strmog brda i zatim se vraćao nazad, zatvarajući krug. I to je sve. Nikakvih drugih belega. Ni na drugoj obali.

Veoma, veoma daleko odatle, na drugoj obali prostranog mora, padala je u to vreme kiša. Sunce koje je već zašlo iznad zemlje Vena tamo je tek počinjalo da kloni zapadu. Još je bio dan, ali Oko Bogova delili su od zemlje tako teški i gusti oblaci da se činilo kao da se već smrkle i noć će svakog časa raširiti svoj plašt.

Umesto brežuljaka i šumskog potoka ovde su pravo iz talasa izranjale krševite litice. Niz manjih ostrva pomaljao je nad morskom pučinom gole kamene kosti, oglodane vetrom i morem. Talasi su pomamno ključali kraj njihovih podnožja, s lakoćom se prelivajući preko vrhova. Bliže kopnu ostrvca su postajala sve viša i zaodevala se svežim zelenilom. Zatim su izbijala na obalu i prelazila u obronke planinskog lanca. Njegovi vrhovi nisu se mogli ni nazreti u vlažnom sumraku. Oblaci su prosto naletali na planinske padine i tu ostajali da lebde na mestu, lijući kišu. Na višim prevojima vladala je hladnoća i tamo je umesto kiše padao gust sneg. Kada se nebo razvedri, planine će se ponovo pojaviti u svojim belim ogrtačima. Tako to ovde obično biva u proleće.

Obala se uzdizala iz mora strmim grebenom visokim dvadesetak hvati. Vetar tu nije bio naročito jak, ali talasi su ipak teško i preteći

nasrtali na podnožje stena. Negde daleko besnela je nepogoda, šireći svoja uskovitlana krila od Tar-Ajvana do Alaniola. Njeni odjeci dopirali su do zapadnih obala okeana, uterujući strah u kosti. Crne gromade talasa valjale su se jedna za drugom ka obali, da bi se tamo uz grohot i tutnjavu pretvorile u oblake vodene prašine. Kapljice vode poput zida su se uzdizale nad liticom i vetar ih je odnosio ka obali, mešajući ih s kišom...

Kopno kao da je uzmicalo pred nizom ostrva, uvijajući se poput divovske potkovice. Tamo su se na vetru povijale vatre četiri svetionika, hranjene uljem iz zemlje, jer tom plamenu ni kiša ništa ne može. Svetionici su pokazivali brodovima put ka luci. Kroz kišnu koprenu teško se mogao razaznati grad, jedino su se u daljini nazirale kule stražare. Grad je imao lepo i zvučno ime: Tin-Vilena. Mlađa sestra, kako su ga još zvali.

Hridine kojima se rt obrušavao u more behu puste. Ovamo je i po lepom vremenu retko ko zalazio, pogotovo sada: ko će, pri zdravoj pameti i bez preke potrebe, trpeti hladnoću i vlagu koje će mu ubrzo sasvim prodreti i kroz kožni ogrtač, i kroz postavljeni prsluk? Zato niko nije primetio kako se u jednom trenutku preko grebena hridi preliva talas vodene prašine i pene, mnogo gušći od ostalih... Kada je vetar razvejao sitne kapljice, postade vidno da sa obale trči veliki sivi pas. Na njegovom vratu zimogrožljivo i nezadovoljno rogušio se leteći miš.

A pas je imao oči kakve se ne sreću kod drugih pasa. Sivozelene. Ljudske.

Kada je taj čovek dolazio u Tin-Vilenu i pojavljivao se u *Belom konju*, izbacivač na ulazu duboko mu se klanjao, a krčmar Ajr-Don svaki put bi pokušao da ga odvrati od bilo kakvog plaćanja hrane i pića.

– Sva tvoja zarada, Vukodave, ionako leži kod mene. Ja je obrćem i bogatim se na tome. I još ti meni nešto da plaćaš?

Čovek po imenu Vukodav na to se samo smeškao. Čutke bi ostavljao novac i odlazio. Ajr-Don se uzrujavao, širio ruke i bogohulio pominjući božanska kopita Trorogog. Bio je od Istočnih Velha, ali je i ovde, preko mora, sačuvao običaje svog zavičaja, sa svom upornošću i istrajnošću kojom se njegovo pleme oduvek slavilo. Samo što je kosa ovoga puta, izgleda, naišla na kamen. Vukodav se takođe rodio

preko mora. I bar da se rodio u nekoj pristojnoj zemlji gde živi uljudan i miran svet, nego u divljim venskim šumama. Što će reći, tvrdo glav da mu nema ravnog. Gori od bilo kojeg Velha.

Tog kišnog, tmurnog dana Ajr-Donova krčma napunila se ranije nego obično. Hteo ne hteo, ružno vreme tera te pod krov, a naročito ka toplom ognjištu, što bliže dobrom piću i jelu. *Beli konj* beše čuven u gradu i po jednom i po drugom. Građani su tu rado svračali, a mornari bučno upadali, posle duge plovidbe željni novih ljudskih lica. Pogotovo ženskih.

– Piva, lepoticе! Samo nemoj onaj arantski bučkuriš koji ko zna zašto dovoze preko mora, već daj ovdašnje!

– I par pečenih pilića. Samo umaka, što više umaka!

– Hoćeš li sestri malo s nama, lepoticе? Nemaš kad? Hajde onda, trk...

Služavke su zaista trčkarale kao navijene. Novčići su samo zveckali dok su ih spuštale u vrećice na pojasevima. Kuvarice su u kuhinji letele kô muve bez glave, od štednjaka i tiganja do zemljane peći, a odatle do trbušaste pušnice.

Svi ćemo, brajkane, jednoga dana
Svršit na ledenom dnu okeana.
Čim se dočepaš tog žuđenog kopna
Moraš u krčmu po odušku odma'.
Dajder nam, curo, sad pivca natoči,
A! da nam spenjeno brkove smoči!
Svakom niz grlo nek samo poteče –
Pijmo za one što vratit se neće,
Za sve orače tih sumornih njiva
Koji su dizali jedrena krila,
Koji zanavek kod podvodnog Boga
Gostuju, mokri, kao kod svoga.
Svi ćemo jednom pod iste te vale
Zajedno sestri za one astale...

Vukodav je uvek dolazio kasno. Ali ma koliko krčma bila puna, kod Ajr-Dona se za njega uvek moralo naći mesta. I zdela sveže pavlake. Veoma ju je voleo, a Velh je bio možda jedini u Tin-Vilenu koji je umeo da pripremi tu poslasticu za koju ovde nisu znali.

Ven se danas dugo nije pojavljivao i krčmar je povremeno već gledao prema vratima. Znao je da bi Vukodavu retko ko pozavideo na službi. Sa sveštenicima Bogova-Blizanaca nije bilo šale.

Kod Ajr-Dona je kao izbacivač radio snažni tamnopusi Narlak. U kožnim čakširama i kožnom prsluku, kako i dolikuje mladiću njegovog plemena. Prsluk je, bez obzira na vlažno i hladno veče, nosio na golo telo kako bi svi mogli da se dive njegovom preziranju hladnoće, a takođe i lepo izvajanim mišićima. Zemlja Narlaka nalazila se veoma daleko. Ali Tin-Vilena beše takva: naseljena gotovo isključivo pridošlicama preko mora. Onima nedavno pristiglim, kao i onima koji su tu rođeni.

Čak je i pesma koju su pevali doplovila preko slanih talasa, na brodu odvažnog trgovca. Doneta je, izgleda, iz solvenskih zemalja, iz prestonog Galirada, gde je jednooki pesnik Dekša Beloglavi sastavljao svoje znamenite stihove. Uza sve to, Ajr-Don se ne bi baš mogao zakleti da je sve baš tako.

Druga ivica nepogode nadnosila se nad morem mnogo severnije i istočnije od Tin-Vilene, tamo gde unaokolo na nekoliko dana puta nije bilo naseljenog kopna. Oblaci su se ovde tromo savijali u ravnomerne, teške pruge, a između njih bleštala je hladna modrina obasjana zaslepljujućim, bledim zlatom sunca. Oblaci su se gomilali na južnoj strani obzorja i nebom se širila tamna senka nepogode. Odatle su se valjali visoki talasi. Dospevajući pod sunčeve zrake, prelamali su se iskrama bistrog, zelenkastog kristala. Tmurno nebo obasjavalo je talase sumornim olovnim odsjajima, a njihovim zapenjenim krestama pridavalo neizdrživo blistav sjaj. Na samoj granici mora i neba, tamo gde nije dopirala sunčeva svetlost, talasi su se pretvarali u povorku sivih priviđenja koja je izviralala iz jednog i nestajala u drugom ništavilu.

Nijednog pregiba ili nabora ne beše na jarkom belo-plavom karanom jedru razapetom duž broda koji je plovio nošen „trećinom vetra“, vođen iskusnom i odvažnom rukom. Sledeći talas zapljusnuo je jasenovu kobilicu „orke“ i brod se prenuo sve do vrha jarbola – žustro i radosno, baš kao bodri konj koji se s voljom penje uz strminu. Pramac okrunjen izrezbarenom glavom nemani visoko se propeo i zatim obrušio nadole, a nad ogradom se uzdigao prozirni vodeni zid.

Sledećeg trenutka voda je zapljusnula palubu, prskajući na sve strane. Sedamdeset mladih muških grla odazvalo se složnim smehom i psokama, a neko je za svaki slučaj čizmom nagazio ivicu kožnog zaklona koji je štiti ulaz u potpalublje.

Dole u potpalublju gorelo je majušno ognjište namešteno tako da mu ne smeta njihanje broda, a i da ne izazove požar. Ljudima koji dane provode daleko od obale potrebno je da se okrepe i pojedu nešto toplo. Odvajkada vezani za more, ostrvski Segvani na brodu su se osećali gotovo prirodnije negoli na čvrstoj zemlji. Ka njima je preteći nadirala nepogoda, kobilicu su od morskog dna delile možda čitave vrste, a kod njih je nad vatrom spokojno krčkao čađavi kotlič iz kojeg se ništa neće proliti i koji se neće prevrnuti, ma koliko se brod ljuljao.

Pored kotla se vrzmao sredovečni ratnik kovrdžave, prosede kose, na ostrvski način vezane u dugačak rep na zatiljku. U kotliču je nešto krčkalo šireći opojan miris meda i začinskog bilja. Segvan je mešao tečnost dugačkom drvenom varjačom koju je držao levom rukom. Desna mu beše samo do lakta i služila je tek da pridržuje veliku opletenu pljosku, dok je levom iz nje izvlačio zapušač.

Čim je bogalj izvadio pljosku iz korpe postavljene slamom, ispod kožnog zaklona smesta proviriše tri glave:

– Da ti pomognemo, Aptahare? Tebi je možda nezgodno s tom rukom...

– Daću ja vama! – dreknu taj kog su nazvali Aptaharom, zamahnuvši varjačom na mangupe, a ovi uz kikut pobegoše. – Ale alave... – progundao je izvlačeci čvrsto nabijeni čep. Mirisima iz kotlića pridružio se miomiris jake mučenice. Naravno da nije smeo ni pomisliti da tim zamlatama poveri otvaranje dragocene pljoske. Vratili bi, Heg da ih nosi, suzu-dve na dnu.

Osećajući na leđima njihove pohlepne poglede, Aptahar odmeri trbušastim lončetom tečnost iz pljoske. Sasu je u kotlič, promeša i sačeka da provri. Zagrabi drvenom kašikom, prinese ustima...

Iza sebe začu otegnute, čežnjive uzdahe.

Aptahar se svirepo osvrte preko ramena, ponovo dopola napuni lonče i sasu ga u kotlič. Još jednom proba... Ovog puta beše zadovoljan ukusom. Začepi i skloni pljosku, zagrabi lončetom iz kotlića i, pažljivo ga držeći pred sobom, pope se na palubu. Natkrilivši lonče

skutom ogrtača uputio se prema krmi. Mlazevi vode poput strela su leteli preko ograde.

Čovek odrastao na kopnu svakako ne bi tuda mogao da nosi lonče puno gotovo do vrha, a da ništa ne prospe. Pre će biti da uopšte ne bi ni ostao na nogama, već bi počeo da se hvata za užad, za klupe i ramena onih koji sede... Jednorukom Aptaharu nikakva pomoć nije bila potrebna. Hodao je kao što bi neko drugi išao po zemljanom podu zajedničke kuće. Istinu govoreći, na tom podu on bi se najverovatnije spotakao.

– Daj lonče, predaćemo dalje! – podbadali su ga.

– Vama, bestidnicima, vreću govana ne bih dao da predate! – odgovarao je stari ratnik.

Čovek koji je sedeo na visokom krmenom sedištu držeći u rukama *pravilo*,* s prijateljskim osmehom je posmatrao kako mu Aptahar prilazi. Kosa mu je gorela na suncu tako jarkim zlatom kakvim pravedni Bogovi veoma retko daruju čak i Segvane koji su sa Ostrva prešli na Obalu – o ostalim plemenima koja žive u dubini kopna da se i ne govori. Riđi i svetlokosi ljudi se, naravno, posvuda sreću, ali ovakvi, poput zraka zimskog jutarnjeg sunca na čistom snegu, veoma retko. Došavši do njega, Aptahar pruži voždu svoj napitak:

– Probaj, kunse.

Kuns je probao. Svega jedan gutljaj. S odobravanjem je klimnuo i vratio lonče. Imao je oči kakve se često sreću kod ljudi koji pokoleljima žive usred morskog plavetnila. Boja okeana namreškanog pod suncem, ali koji svakog časa može da se uzburka u strašnu nepogodu. Ruka u debeloj kožnoj rukavici mirno i odlučno je držala pravilo broda koji je sekao talase. Bez suvišnog naprezanja ili žurbe. Aptahar se vratio do kotlića, sagnuo se i privukao veliku kožnu korpu. Jednu za drugom poče da vadi iz nje posude, puni ih i dodaje u ruke koje su se pružale odozgo. Prvo za one što su sedeli na pramcu i trpeli najviše pljuski i mokrih šamara od talasa koji su naletali na njih. Zatim za one smeštene u sredini i na krmi. Posude koje je stari ratnik vešto izvlačio iz korpe behu priča za sebe. Nisu bile ni kožne, ni glinene, ni bakarne, čak ni drvene. Dobar majstor napravio ih je od ledeno-providnog stakla, s jedva приметnim zelenkastim prelivom. Izvrsno

* *Pravilo* – dugačko veslo za upravljanje brodom (od rus. *правильно* – upravljati). (Prim. prev.)

su čuvale toplotu i nisu se razbijale kada bi pale na tvrdu palubu, ili čak na kamen (što je provereno nebrojeno puta). Ali najneobičniji staklarov izum bilo je to što su se posude čvrsto uklapale jedna u drugu, zauzimajući na taj način veoma malo prostora, kojeg na brodu uvek nedostaje. Kuns Vinitar je za njih dao dobre pare u Galiradu. Vožda koji tako brine o svojim ljudima dugo će pamtiti! Takva retkost, pride još i korisna, dosad nije viđena ni na jednom brodu. Aptahar se u sebi veoma ponosio što je upravo on odveo kunsu kod staklara Osteje...

...Pošto je podelio vruć napitak, stari Segvan konačno nali i sebi, hrabro odolevši iskušenju da u šolju doda još malo iz zavetne pljoske. Strast prema piću kod njega se pojavila otprilike onda kada je izgubio ruku, pre gotovo sedam godina. Glupaci! Videli su samo spoljašnjost i mislili da se on utapa u piću zbog svoje obogaljenosti. Pravi uzrok bio je daleko dublji i čemerniji, ali to je znao samo kuns Vinitar. I još sin, mladi Avdika, koji je u galiradskoj gradskoj straži dogurao do desetara. Ostalima Aptahar nije ništa govorio. I gotovo svakodnevno se napijao da bi zaboravio. Na kraju se kuns neočekivano pojavio u Galiradu i odmah pozvao starog prijatelja da isplovi s njim na more. „Šta ću ti ja, Vinitare?“ – upitao ga je jednoruki bogalj. „Samo suvišan teret...“ – „Na mojoj 'orci' nema suvišnih“, grubo je uzvratilo vožd. I... pijanca koji se trese od mamurluka postavio je uz brodsko ognjište i kotao. Uz hranu. Uz te iste pljoske u prostranoj, postavljenoj korpi. Samo je rekao: „Pripazi da bude za svakoga, da se svi ogreju...“ Kako to izgleda veslati ili menjati jedro dok vetar nosi kreste talasa pretvarajući ih u roj ledenih kopalja, Aptahar je vrlo dobro znao. Čak se malo i uvredio, mada ničim nije pokazao. I od tada je bio bezgrešan.

Uprkos tome što ga je zlobni Heg, neprijatelj Bogova i ljudi, sva- kog dana mučio iskušenjima...

Aptahar je u slast lizao poslednje kapi napitka, došavši do zaključka da mu je ovaj put medovina ispala zaista izvrsno – kada odozgo začu glas momka koga su zbog oštrog vida zvali Ris. Ris je bio niskog rasta tako da su ga, onako laganog, bez napora podigli užetom na jarbol: da malo osmotri unaokolo. Obećali su mu lonče medovine pride ako spazi nešto zanimljivo. Poslednje kopno nestalo je s vidika još pre tri dana i mornari su se dosađivali. Ris zavrte levo-desno glavu pokrivenu toplom kapom... i gotovo smesta pobeđnički zaurla:

– Jedro! Jedro zdesna na pola četiri!

Njegov krik beše ispunjen jarnosnim likovanjem kakvo, na nago-veštaj bitke, prožima dušu svakog ratnika. S kim ili zbog čega će se tući – zar je to važno? Najvažnije je odmeriti svoju hrabrost s neprijateljvom, radujući time Oca Bogova koji posmatra sa nebesa. Dugobradi Hramn od pamtiveka seje razdor među vođama, uzimajući najbolje ratnike za svoju vojsku. On prima samo onoga ko je ver-
no sledio svog ratnog kunsu tražeći slavu za njega i za sebe, i na kra-ju položio život prethodno izazvavši divljenje kako svojih saboraca tako i neprijatelja.

Kada je Aptaharov deda bio mlad ratnik često je sretao takve junake. A koga sâm nije video, o njemu je slušao. O njihovim podvizima bez prestanka je pričao, prvo sinovima a zatim i unucima. I stalno je gundao kako se današnji svet izopačio. Ljudi koji su u doba dedine mladosti opasivali mačeve mislili su pre svega na čast, danas žude samo za plenom... Ne ide da unuk protivureći dedi, ali Aptahar je posmatrao vođu kako ustaje sa krmene klupe i po ko zna koji put pomislio u sebi: ako ga starac sada posmatra sa nebesa, mora da zadovoljno gladi belu bradu radujući se zbog njega, Aptahara. Jer na Vinitarovo-
voj „orci“ kao da su vaskrsela, ili nikad nisu ni prošla, ona vremena koja obično nazivaju legendarnim. Mladi kuns je, čini se, naslutio Aptaharove misli. Uspravio se i rekao tako da ga svi čuju, a vetar koji je zavijao kroz užad nije mogao da mu zagluši glas.

– Presrešćemo taj brod i saznaćemo ko su i odakle su. Ako su pri-
jatelji, razmeni ćemo s njima pivo. Ako su trgovci, ispratićemo ih i pri-
paziti da ih niko ne dira...

„A oni će srebrom platiti našu zaštitu“, predosećao je Aptahar. „Ili
robom koju voze na prodaju...“

– ...a ako su neprijatelji – završi kuns – skinućemo štitove sa boko-
va i saznaćemo čiji su mačevi bolje naoštreni.

Ajr-Dona je već obuzimala zebnja, jer je zaključio da Vukodav večer-
as neće svraćati. Tada jedan od gostiju, plativši, naglo otvori spoljna
vrata... i nehotice ustuknu pridržavajući rukom kapu, a stalni gosti
Belog konja slatko se nasmejaše. Zato što je spolja, iz vlažnog sumra-
ka, gotovo mu okrznuvši glavu, munjevito i nestrpljivo uletela krilata
zverčica. Miš uopšte nije voleo vlagu, tako da je, kada mu nije uspe-

valo da je sasvim izbegne, hitao da se što pre vrati u toplo. Prhnuo je
pod samu tavanicu otrešajući kapljice kiše sa crnih krila i odlučno sle-
teo na tezgju. Malecki lovac je znao da ga tu čeka poslastica. Za posled-
nje tri godine očekivanja mu nijednom ne behu izneverena. Pa i sada
je, smešeći se, Ajr-Don nalio malo mleka u čanče određeno samo za
Miša i počeo u njega da drobi hleb. Miš je pohlepno mrdao njuški-
com, prateći kako se priprema njegova omiljena poslastica.

– Ne ljuti se na njega, poštovani – reče čoveku s kapom muškarac
koji je ušao odmah za zverčicom.

Ajr-Donov gost odmahnu rukom:

– U redu je.

I izađe, a gazda zverčice otrese kožni ogrtač i uputi se ka tezgi. Za
razliku od svog krilatog saputnika on se ničim nije isticao. Pogotovo
ovde, u Tin-Vileni, gde su se mogli sresti sinovi i kćeri svih mogućih
naroda. Pa šta ako mu je nos slomljen i ima ožiljak na levom obra-
zu? Naravno, nije bio neki lepota i odmah se videlo da mu ni narav
nije naročito pitoma, ali u Ajr-Donovoj krčmi ponekad su se veselile
još nagrdnije pustahije. Muškarac beše visok, koščat, širokih rame-
na, duge kose potamnele od kiše, obilno prošarane sedinama. Kosa
mu beše spletena u dve pletenice povezane vrpčama. Na onoj desnoj
visila je usamljena kristalna perla, pričvršćena čvorićem.

– Zdravo, Vukodave – reče mu Ajr-Don.

Ovaj uzvрати:

– I tebi zdravo.

Krčmar mu primače veliko lonče iz kojeg se pušilo i upita:

– Kako unoti?*

Biće da ima nešto više od tri godine otkako čovek po imenu Vuko-
dav obučava sveštenike Bogova-Blizanaca i njihove najamnike zna-
menitoj ratničkoj veštini zvanj kan-kiro. I sve to vreme Ajr-Don
saosećajno sluša žalopojke njegovih učenika. Njihov Nastavnik je
okrutni gulikoža i mogu samo da nagađaju za kakve im je teške grehe
sudbina njega poslala umesto ranije Nastavnice Mati Kendarat, koja
beše kod svih omiljena... *Beli konj* je uživao zasluženu slavu, a sam
Velh je, poput svakog vlasnika uspešne krčme, veoma dobro umeo
da sluša. Žene su mu se žalile na muževe, muževi na žene, i svako je
u tome nalazio neko olakšanje. Pri tome su svi znali da Ajr-Don neće

* *Unot* – junoša, učenik. (Prim. aut.)

ništa dalje širiti. Na Nastavnika mu se nikada nije požalio samo jedan momak. A on se, ako ćemo pravo, gotovo nikada nije ni pojavljivao u *Belom konju*.

- Učenici – procedi Vukodav. – Ovih dana jedan odlazi.
- Zar? – začudi se gazda. – A koji to?
- Onaj Šo-Sitajinac... Vinojr.

Ajr-Don se odmah seti nasmejanog momka bakarne kože. Svetla kosa, pomalo iskošene plave oči... gipko, žilavo telo urođenog jahača. Da je uvaženi Velh imao još jednu kćer, bez razmišljanja bi je dao za Vinojra. Naglas je rekao nešto sasvim drugo:

- Nisi ga smatrao baš najsposobnijim učenikom.

I pruži mu lonče sa brižljivo pripremljenom pavlakom. Ven zahvalno klimnu:

- Ne odlazi on zato što nema više šta da nauči.
- Čuo sam – primeti Ajr-Don – da ga Honomer nikako nije mogao nagovoriti da krene putem Blizanaca. Nije li to razlog?

Honomer beše mladi žrec koji je, uprkos svom nezrelom uzrastu, dostigao veoma visoko zvanje. U hramskoj tvrđavi koja se uzdizala na brdu nedaleko od Tin-Vilene svi su mu se bespogovorno potčinjavali. Čak su i oni zlonamerni bili uvereni da će sveto ostrvo Tolma kad-tad dobiti novog poglavara. Po imenu Honomer.

– Nije se naročito ni trudio – reče Vukodav. I učuta. Dugogodišnje prijateljstvo s Ajr-Donom nimalo mu nije razvezalo jezik.

- Znači tako? – začudi se krčmar.

Ven se osmehnu.

- Vinojr je dobar za žreca-ratnika kô ja za plesačicu.
- Tačno – složi se Ajr-Don.

Na Ostrvima su oduvek šili jedra od kože ili tkanine obojene živim bojama koje prkose morskoj vlazi i jakom suncu. Za to su postojala najmanje dva razloga. Leto je sa svojim izobiljem boja oduvek bilo kratko u zemlji morskih Segvana, a posle najezde Ledenih Divova proletelo bi za tren oka. Veći deo godine ljudsko oko moglo je videti samo belu, sivu i još crnu boju. Zato iskusne vezilje nisu žalile konca za žive šare kada su ukrašavale odeću. Tako da žitelja Ostrva ni na strelomet nisi mogao pobrkati sa sabratom po krvi i jeziku – žiteljem Obale. Kako onda da ne išaraš prostrano platno kojem je sudbi-

na namenila da leprša pod sivim nebom, nad sivim talasima! Da bi ga što pre primetili rođaci i prijatelji koji čekaju na obali. Da onome ko je pretrpeo brodolom ulije nadu: drži se, pomoć je blizu! Neka i neprijatelj opazi to jedro kako leluja na vetru poput blistave ratne zastave. I neka zna: ovde ga se niko ne plaši...

Upravo to i jeste bio drugi razlog. Svaki kuns je imao svoje boje i svoju šaru, dve istovetne nisu se mogle naći. Svaki vožd je s nekim u savezu a s nekim u neprijateljstvu, i to traje stolicima. Promene se retko događaju. S kim je deda prijateljevao ili vojevao, s tim se bratimi ili tuče i unuk. I kao što je po odeći uvek moguće odrediti iz kojeg je neko roda i plemena, pa prema tome znati i šta od njega otprilike možeš da očekuješ – tako je i po jedru bilo lako odmah pogoditi kome pripada brod. Da li prijatelju ili neprijatelju.

Kuns Vinitar sa Ostrva smirajnih visova poticao je iz vrlo drevnog Starog Roda. Zato se šara na njegovom jedru odlikovala plemenitom jednostavnošću: plava i bela kvadratna polja. Zli jezici govorkali su da u to vreme kada je počeo da se računa ovaj Rod druge boje nisu ni umeli da prave. Po crtežu na jedru broda koji im je plovio u susret beše očito da njegov vlasnik pripada nekom od Mladih Rodova. Razapeto nad ratnom „orkom“ nalik Vinitarovoju, beše ukrašeno veoma složenom šarom u crvenoj, žutoj i zelenoj boji.

– Zaban lično? Sumnjam – reče Vinitar. Budući da je stvar sve izrazitije nagoveštavala okršaj, došao je na pramac, prethodno predavši krmeno veslo jednom od iskusnih ratnika. – Zabanov jarbol je nešto viši. A vetrokaz mu je zlatan, kako i priliči kunsu.

- I jedro mu je šire, prekaljen je to morski vuk – dodade Aptahar.
- U Kondaru smo čuli da se uputio na istok! – dobaci neko.
- Možda je neko od njegovih sinova?
- Gde su onda bele pruge?
- Protrljaj oči, kunse!

Ljudi čija se mesta na „orci“ nalaze bliže pramcu imaju pravo da dele savete svom vođi, da se ne slažu s njim, pa čak i da mu protivu reče. Mogu i da se našale, razgovarajući s njim kao sa sebi ravnim. To pravo stekli su u boju.

- Na pramčanoj statvi ima krilatu ribu – uoči oštrooki Ris.

– Sigurno je Zoralik sa Ostrva sumornog čoveka – zaključio Vinitar.